

Ilgą laiką technologijos ir menas atrodė sunkiai suderinami dalykai: čia vienetai ir nuliukai, ten – vaizdai, garsai, judesiai ir kitos išraiškos formos. Tačiau viskas keičiasi ir jei už 120 tūkst. dolerių galima parduoti prie sienos priklijuotą bananą, kuo prastesni virtualioje erdvėje sklindantys vienetai ir nuliukai? Jiems pamatuojamą vertę suteikia blokų grandinės (angl. *blockchain*) technologija ir nauja jos atšaka, nepakeičiami žetonai (angl. *non-fungible tokens*, NFT).

„NFT galima traktuoti įvairiai: vieni tai vadina platforma, kiti – būdu apsaugoti virtualų turtą, tačiau yra nemažai ir tokių, kurie į NFT vertina kaip į paprasčiausią žaidimą. Kaip bežiūrėti, sunku nesistebėti tuo, kaip staigiai NFT užaugo ir kokio pripažinimo sulaukė, nuo aukcionų, už milijonus parduodančių NFT meno kūrinius, iki visame pasaulyje žinomų atlikėjų ir menininkų, perkeliančių savo kūrybą į NFT. Į šį lauką jau žvalgosi ir tarptautinės kompanijos, kurioms NFT atvertą erdvę siūlyti savo prekes ateities metavisačioje“, – sako „Telio“ kompiuterių ekspertas Simonas Tilindis.

Naujos kartos kolekcionieriai

Tad kas yra tie nepakeičiami žetonai ir kodėl žmonės už juos pakloja tūkstančius ar net milijonus dolerių? Kaip paaiškina S. Tilindis, NFT žetonai yra unikalūs ir jų negalima apmaišyti kitais žetonais. Pavyzdžiui, blokų grandinės kriptovaliutos – bitkoinai, eteris ir kt. – yra pakeičiami (angl. *fungible*), tai yra, išsiuntę bitkoiną ir gavę kitą, turėsite tą patį – vieną bitkoiną. Tuo tarpu NFT žetonai yra vienetiniai, jais apsikeitus jūsų nuosavybė pasikeičia.

Imant stalo žaidimų analogiją, „Monopolyje“ bitkoinai būtų pinigai, o NFT žetonai – žaidimo kortelės. Su kitu žaidėju apsikeitus tokia pat suma pinigų jūsų turtas lieka identiškas, tuo tarpu gatvių kortelės yra skirtingos ir unikalios, taigi apsikeitus jomis situacija kardinaliai pasikeičia.

NFT gali virsti praktiškai bet koks virtualus kūrinys: nuotrauka, paveikslėlis, vaizdo, garso įrašas ar tiesiog tekstinis dokumentas. Pats failas yra įkeliamas į blokų grandinę ir, kaip ir praktiškai bet koks skaitmeninis turinys, jis gali būti tiek peržiūrimas, tiek išsaugomas ar kopijuojamas. Unikaliu būtent tą, blokų grandinėje esantį, turinio vieneta paverčia NFT – tai savotiškas tikrumo sertifikatas, patvirtinantis, kad jį turintis asmuo yra to kūrinio tikrasis savininkas.

„Gali kilti natūralus klausimas: jei turinį galima peržiūrėti ir kopijuoti, kam reikalingas NFT?

Yra kelios priežastys. Pirma, NFT leidėjas pirkėjui gali perleisti tam tikras kūrinio naudojimo teises. Pavyzdžiui, leisti NFT savininkui prekiauti drabužiais, puodeliais ir kitais daiktais su tuo paveikslėliu. Visgi patys NFT savininkai save dažniau laiko „naujos kartos kolekcionieriais“, tikėdamiesi, kad šiandien jų įsigyto unikalaus turto vertė ateityje augs. Juk kiekvienas gali nusipirkti Mona Lizos plakatą ir jį įsireminti, tačiau tikrasis paveikslas yra tik vienas“, – pastebi S. Tilindis.

Rizika – itin didelė

NFT rinkoje kojas jau spėjo apšilti ir ne viena įžymybė, pardavę savo pirmuosius NFT ar jų rinkinius, tarp jų – atlikėjai „Kings of Leon“, deadmau5, Justinas Bieberis, Snoop Dogg, aktorius Williamas Shatneris, NBA krepšininkas Steph Curry, futbolininkas Lionelis Messi ir daugybė kitų. Taip pat į NFT žvalgosi ne viena bendrovė, pavyzdžiui, „Nike“ paskelbė gaminsianti virtualius sportbačius ir kitus rūbus, apie savo kriptovaliutą ir NFT prekes svarsto ir prekybos tinklas „Walmart“.

Didžiausio dėmesio iki šiol sulaukęs NFT sandoris – „Christie’s“ aukcione už išpūdingus 69 mln. JAV dolerių parduotas menininko Mike’o Winkelmanno (slapyvardžiu Beeple) kūrinys „Kasdien: pirmosios 5000 dienų“.

Pats M. Winkelmannas NFT rinką yra pavadinęs „ypatingai spekuliatyvia“, mat bet kas, ką žmonės įsigis šiandien, po mėnesio, metų ar dešimtmečio gali būti verta apskrito nulio. Ir išties, kai kurie NFT projektai kelia klausimų, kam žmonėms to gali reikėti.

Bene geriausias to pavyzdys – socialinio tinklo „Vine“ bendraįkūrėjo Domo Hofmanno projektas „Loot: (for Adventurers)“. Vyras sukūrė programą, kuri generavo atsitiktinius „kario ekipuotės“ sąrašus su išgalvotais elementais, nuo galvos apdangalo, šarvų, iki batų ir papuošalų. Tuomet jis įkėlė 7 777 tokius sąrašus į blokų grandinę ir paragino žmones juos pasiimti, sumokant tik transakcijos mokestį. Jie buvo kaipmat išgraibstyti, o jau po kelių dienų nieko nereiškančius tekstinius sąrašus žmonės pardavinėjo, prašydami tūkstančių dolerių už kiekvieną – „Coindesk“ skaičiuoja, kad bendra projekto vertė buvo pasiekusi 180 mln. dolerių.

Kaip pastebi „Telio“ ekspertas, tai – subjektyvus skaičiavimas: „Žmonės tokių sumų prašė už savo sąrašus, tačiau juos nebūtinai kas nors pirko. Be to, NFT prekyba vyksta kriptovaliutomis, kurių pačių vertė smarkiai svyruoja.“

Kita vertus, visų dalykų – nuo pašto ženklų ir paveikslų, iki deimantų ir tų pačių pinigų – vertė priklauso nuo to, kaip juos vertina juos turintys ir jų norintys žmonės, arba, kitaip

sakant, nuo pasiūlos ir paklausos. Ir galbūt tarp prie sienos priklijuoto banano bei aštuonių
punktų atsitiktinių žodžių tekstinio dokumento ne toks jau didelis skirtumas?

Get real time update about this post category directly on your device, subscribe now.

[Subscribe](#)